

Fig. 1. Watervlaktes omzoomd met hoge kragen van riet en brandnetels.

E.A. (Bert) Jansen

Summary. Oostvaardersveld is the name of a 328 ha nature development area in Southern Flevoland, land reclaimed in the 1960's by the construction of a polder in Lake IJsselmeer. After the polder had been drained in 1968 the area was initially developed for agriculture. Some years later its agricultural destination was abandoned and nature development started. Nowadays several landscapes can be found in the Oostvaardersveld, all of them in a pioneer stage. Although only a small part of the area has been explored by the author, the relatively high mollusc diversity was obvious. Twenty-one species of snails, eight species of slugs and five species of fresh water snails were recorded. It should be noted that the water bodies in the area, which are hardly accessible, still did not receive much attention. But hopefully the exploration can be expanded in the next years.

Inleiding

Redacteur Gerard Majoor vond het kennelijk de hoogste tijd dat er in de rubriek 'De Plek' weer eens een bijdrage over land- en zoetwatermollusken verscheen. Vandaar zijn uitnodiging aan mij om daarin te voorzien; een uitnodiging die ik graag aannam. Vanaf mijn 13de jaar verzamel ik weekdieren, fossielen en allerlei bijzondere zaken uit de natuur waarbij ik me, wat betreft de weekdieren, niet alleen beperk tot de mariene soorten, maar waarbij mijn belangstelling net zo goed uitgaat naar terrestrische- en zoetwatersoorten. Intussen ben ik al 55 jaar een schelpenverzamelaar en heb in al die jaren al heel wat plekken in de wereld gezien die ik zou willen kwalificeren als 'De Plek'. Maar in deze bijdrage moet ik me tot één beperken en vanuit een min of meer spontane ingeving heb ik gekozen voor het Oostvaardersveld.

Vanaf 1971 woon ik in Lelystad en heb dus de kolonisatie van zowel Oostelijk- als Zuidelijk Flevoland door flora en fauna van nabij mee kunnen maken. Verrassend was te zien hoe de weekdierengemeenschap zich in diverse deelgebieden ontwikkelde (Jansen, 2010). Een aantal jaren geleden viel mij de relatief hoge soortenrijkdom op van de mollusken in het Oostvaardersveld. Een prettige bijkomstigheid voor mij is dat het natuurgebied in de buurt van mijn woonplaats Lelystad ligt. Dus toen ik bezig was met de samenstelling van de Veldgids slakken en mossels (Jansen, 2015) en vervolgens met de Basisgids slakken (Jansen, in voorbereiding) bezocht ik het gebied regelmatig voor het maken van foto's van levende mollusken. Sindsdien neemt het Oostvaardersveld een bijzondere plaats in tussen alle gebieden die ik ook wel zou willen nomineren als

Fig. 2. Overzicht van het Oostvaardersveld. Kaart Staatsbosbeheer, foto Bert Jansen.

‘De Plek’.

Het Oostvaardersveld

De spoorlijn Almere-Lelystad vormt een harde grens tussen het Oostvaardersveld ten zuidoosten en de Oostvaardersplassen die ten noordwesten van de spoorlijn liggen (fig. 2).

Het Oostvaardersveld lijkt zich spontaan te hebben ontwikkeld, maar dat is slechts schijn. Na het droogvallen van Zuidelijk Flevoland in 1968 is het gebied in eerste instantie in cultuur gebracht voor de landbouw. Na verloop van tijd ver-

loor het gebied zijn agrarische bestemming en kon de natuur er min of meer zijn gang gaan. Er ontstond een ruig gebied met wilgen en vlier waar Konikpaarden werden ingeschaard om het gebied wat open te houden. In 2014 is het Oostvaardersveld door Staatsbosbeheer heringericht, met als doel het creëren van een nieuwe en betere leefomgeving voor een groot scala aan plant- en diersoorten. Daarbij is het gebied tevens toegankelijker gemaakt voor recreanten. In het Oostvaardersveld komen nu de verschillende landschappen van het Oostvaardersplassengebied, dat een oppervlakte heeft van 6.000 ha, op een veel kleinere schaal naast elkaar voor. Dat zijn vooral (gegraven) waterpartijen, rietmoeras, grasvlaktes, ruigtes, struweel en wilgenbos (fig. 3). De ‘etalage van de Oostvaardersplassen’, zo wordt het Oostvaardersveld ook wel genoemd. Daar is naar mijn mening niets teveel mee gezegd. De bodem van het gebied bestaat uit zware zavel maar de grond wordt wat zandiger in de omgeving van de Knardijk. Deze dijk vormt de scheiding tussen Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland. Het Oostvaardersveld wordt doorsneden door een tocht die oorspronkelijk de verbinding vormde tussen de Oostvaardersplassen en de Lage Vaart, één van de twee kanalen die in Flevoland zijn aangelegd. Om edelherten uit de Oostvaardersplassen het Oostvaardersveld in te kunnen laten trekken is die verbinding in 2015 verbroken om de duiker onder de spoorlijn te kunnen gebruiken als tunnel voor deze dieren.

De molluskengemeenschap

Door zijn oppervlak van 328 ha heb ik het Oostvaardersveld nog lang niet helemaal doorzocht. Vanwege de gemakkelijke en snelle toegankelijkheid ben ik eigenlijk nog niet veel verder gekomen dan de hoek gelegen tussen de Knardijk, de spoor-

Fig. 3. Struweel en wilgenbos.

Tabel 1. Mollusken aangetroffen in het Oostvaardersveld

Landslakken met huisje			
Bruine blinkslak	<i>Aegopinella nitidula</i>	Fraaie jachthorenslak	<i>Vallonia pulchella</i>
Grote clausilia	<i>Alinda biplicata</i>	Dwerg-korfslak	<i>Vertigo pygmaea</i>
Heesterslak	<i>Arianta arbustorum</i>	Donkere glimslak	<i>Zonitoides nitidus</i>
Plompe dwergslak	<i>Carychium minimum</i>	Naaktslakken	
Slanke dwergslak	<i>Carychium tridentatum</i>	Zwarte wegslak	<i>Arion ater</i>
Zwartgerande tuinslak	<i>Cepaea nemoralis</i>	Egel-wegslak	<i>Arion intermedius</i>
Glanzende agaathoren	<i>Cochlicopa lubrica</i>	Rode wegslak	<i>Arion rufus</i>
Boerenknoopje	<i>Discus rotundatus</i>	Spaanse wegslak	<i>Arion vulgaris</i>
Gladde tolslak	<i>Euconulus fulvus</i>	Zwervende akkerslak	<i>Deroceras invadens</i>
Ammonshorentje	<i>Nesovitrea hammonis</i>	Kleine akkerslak	<i>Deroceras laeve</i>
Look-glansslak	<i>Oxychilus alliarius</i>	Gevlekte akkerslak	<i>Deroceras reticulatum</i>
Kelder-glansslak	<i>Oxychilus cellarius</i>	Tijgerslak	<i>Limax maximus</i>
Groet glansslak	<i>Oxychilus draparnaudi</i>	Zoetwaterslakken	
Slanke barnsteenslak	<i>Oxyloma elegans</i>	Grote poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>
Dwergpuntje	<i>Punctum pygmaeum</i>	Puntige blaashoren	<i>Physella acuta</i>
Barnsteenslak	<i>Succinea putris</i>	Gewone schijfhoren	<i>Planorbis planorbis</i>
Haarslak	<i>Trochulus hispidus</i>	Jenkins' waterhorentje	<i>Potamopyrgus antipodarum</i>
Geribde jachthorenslak	<i>Vallonia costata</i>	Ovale poelslak	<i>Radix balthica</i>

lijn en de tocht. Tot nu toe heb ik me vrijwel uitsluitend tot de landslakken beperkt (tabel 1). De wat grotere waterpartijen zijn overigens slecht toegankelijk vanwege de hoge brandnetels en het riet die deze wateren omringen (fig. 1). Alleen in een soort greppeltje bij de 'wildpassage', de tunnel onder de spoorlijn, ging het inventariseren gemakkelijk door het ontbreken van be-

groeiing er omheen (fig. 4). De in tabel 1 genoemde zoetwaterslakken zijn allemaal daar aangetroffen (fig. 5).

De biotoop waarin ik de landslakken heb aangetroffen bestaat voornamelijk uit wilgenbos, met hier en daar wat vlier ertussen. De ondergroei wordt gedomineerd door brandnetel. Op de door mij geïnventariseerde plek komen de Grote clausilia

Fig. 4. Greppeltje bij de 'wildpassage'.**Fig. 5.** Grote poelslak *Lymnaea stagnalis* in een klein greppeltje.

Fig. 6. Grote clausilia *Alinda biplicata*.

Alinda biplicata (fig. 6), Heesterslak *Arianta arbustorum* (fig.7) en Zwartgerande tuinslak *Cepaea nemoralis* zeer algemeen voor. Daarentegen zal men veel moeite moeten doen om er de Dwerg-korfslak *Vertigo pygmaeum* en de Slanke dwergslak *Carychium tridentatum* aan te treffen.

Zoals ik al aangaf heb ik pas een betrekkelijk klein deel van het Oostvaardersveld geïnventariseerd. De komende jaren wil ik het gebied verder gaan verkennen en natuurlijk ook de ontwikkeling van de molluskengemeenschap blijven volgen.

Fig. 7. Heesterslak *Arianta arbustorum*.

Geraadpleegde bronnen

- JANSEN, E.A., 2010. Kruipende huisjes. – Stichting ANEMOON Bennebroek /Natura parva, Lelystad.
 JANSEN, E.A., 2015. Veldgids slakken en mossels - land en zoetwater. – KNNV Uitgeverij, Zeist.
 JANSEN, E.A., 2017. Basisgids slakken - meer dan 100 soorten landslakken (in voorbereiding).

Adres van de auteur
 natura-parva@planet.nl